

**Disputationum medicarum de ... curatione morborum totius corporis
humani, ea quae est de ophthalmia ... / submittit D. Stegmannus.**

Contributors

Stegmann, D.
Saltzmann, Johann Rudolph, 1574-1656.
Université de Strasbourg.

Publication/Creation

Strasbourg : J. Repp, 1619.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/nvrfwvua>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

ARCHIATRO COELESTI

Auspice & Duce.

DISPUTATIO-
NUM MEDICARUM,

DE SPECIALI DIGNOTIONE ET

Curatione morborum totius corporis
humani, ea quæ est

DE

OPHTHALMIA.

Q V A M

SUB PRÆSIDIO

Clarissimi & Excellentissimi Viri

DN. JOHANNIS RUDOLPHI

SALTZMANNI MEDICINÆ DOCTO-

ris, & in Incluta Argentinenſium Academia Profeſſoris

Celeberrimi, Præceptoris ſui omni obſervan-
tiæ cultu proſequendi,

Publico examini ſubmittit

DAVID STEGMANNUS MEM-
mingenſis.

Menſe Septembri.

In auditorio Medicorum.

ARGENTORATI.

Typis JOHANNIS REPPII.

Anno M. DC. XIX.

NOBILIBUS, AM-
PLISSIMIS, MULTA-
RUMQUE RERUM USU PRÆ-
cellentissimis

V I R I S:

DN. CHRISTOPHORO STENGLINO }
DN. JOHANNI JOACHIMO PACHMAIR } senioribus:
DN. JOACHIMO ERDINGERO

*Omnibus Inclytæ Augusta norum Vindelic. Reipublicæ
Civibus primarys, spectatissimis, Dominis ac Fau-
toribus suis studiosè colendis:*

Hanc suam disputationem Medicam lubenti
animo dedicat.

DAVID STEGMANNUS
Memmingensis.

DISPUTATIO MEDICA

DE

OPHTHALMIA.

RESPONDENTE

DAVIDE STEGMANNO MEM-
mingensi.

THESIS PRIMA.

Absolutis capitis & cerebri morbis, principum facultatum, sensus & motus symptomatibus: consequens est, ut ad speciales nunc exteriorum sensuum affectus præternaturam transeamus. Hos enim illis, ut loquitur Cicero, tanquam nuncios & satellites attribuit natura: qui πολλὰς εἰσαγγέλλουσι διαφορὰς, ἐξ ὧν ἡ τε τῶν νοητῶν ἐγγίνεσθαι φρόνησις, καὶ ἡ τῶν πρακτικῶν; secundum Aristotelem, l. de sensu & sensili, c. I.

2. Nobilissimus autem eorum & princeps Visus est. Nam corpora cœlestia & lucem solus, solus eodem momento contraria distinctè, & quidem quàm reliqui sensus citiùs ac velociùs objecta sua percipit; ad scientias capeffendas utilissimus est; instrumentum ei natura tribuit pulcherrimum, & artificiosissimè fabricatum, lucidum, purum splendidumque; unde à Galeno l. 3. de usu part. c. 10. sol in animalis corpore, & à Plinio, l. II. c. 37. pars corporis preciosissima, quæ lucis usu vitam distinguat à morte, dicitur: idemque in suprema corporis parte collocatum: & eodem Galeno, l. 7. de placit Hippocr. & Plat. teste, cerebri naturæ magis.

quàm reliqua sensoria particeps. Jure igitur, meritoque, de ejusdem morbis priore loco agimus.

3. Morborum porro oculorum, qui sanè plures, peneque innumeri sunt (unde tum nostro, tum prioribus seculis, peculiares eorum reperti fuerunt medici, ocularij dicti; quorum etiam Galenus in *Commen. aphor. 31. sect. 6. meminit*) frequentissimus, idemque atrox satis, quandoque diuturnus, & qui plurimum medicis faceffit negotij, est ophthalmia, sive lippitudo: cujus proin nunc Nomina, Definitionem, Genus, Subjectum, Differentias, Causas, Signa, tam diagnostica, quàm prognostica, denique Curationem, quantum scierimus, poterimusque, tradituri sumus.

4. Nomen igitur quod spectat, ὀφθαλμία Græcis dicitur, ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ, ab oculo, parte scilicet læsa. Quod nomen Latini quoque sibi usurpant: quamvis etiam subinde à Cornelio Celso, & alijs, lippitudinis nomine (licet non solius ophthalmiæ proprio, sed quod tum pro epiphora, tum etiam pro quovis ferè diuturno oculorum morbo capitur) indigitetur: nimirum à lippiendo, seu jugi lachrymarum defluxu, quod ipsius est symptoma. Ita namque crebrò à parte affecta, & symptomate, morbos denominari Galenus, l. 2. meth. medend. c. 2. auctor est. Germani generali vocabulo, dolorem oculorum vocitant.

5. Ubi tamen & id tenendum, morbum istum sub initio, cum adhuc levis, vel incipiens est inflammatio, ab extrinseca præfertim si proveniat causa, ἰσχυρία, turbationem, & vacillationem, eò quòd totus oculus ταρασσεται, turbetur; ophthalmiā itē levem, non veram, & spuriam, ad differentiam perfectæ, veræ, & exquisitæ, appellari. Quando verò eousque increvit inflammatio, ut albo oculi in tumorem sublato, nigro verò subsidente, veluti χήμησις, hiatus quidam relinquatur; χήμωσιν tunc, Avicennæ alquar denegi, nuncupari.

6. DEFINITUR à Galeno ophthalmia: inflammatio tunice adnatæ oculi: l. de differ. morb. c. 13. l. 2. meth. med. c. 2. l. 2. ad Glauco. c. 1. l. 4. de compos. medicam, κατὰ τόπον: c. 2. l. de part. artis Med. c. 4. l. de ocul. parte 4. c. 8. l. finition. Medicar. quem sequuntur Paulus Aegineta l. 3. c. 22. Fernel. l. 5. pathol. c. 5. Nicol. Piso, l. 1. prax. c. 26. Fuchsius, & alij. Hippocr. l. de glandul. fluxionem ad oculos dicit, in
quæ

qua oculi intumescant: & l. de loc. in hom. ubi in oculos fluxio processerit, oculi inflammantur & tument.

7. Ex posita nunc definitione patet **G E N U S** ophthalmiæ, quod est Inflammatio sive phlegmone. Etenim quicquid est tumor calidus, rubens, dolorificus, tendens, tactuique renitens, illud est inflammatio, l. 13 meth. med. c. 1. l. de diff. morb. c. 12. l. de tumor. p. n. c. 2. l. de inæq. intemp. c. 3. l. 2. de difficult. respirat. Talem autem esse ophthalmiam, sensus fidem faciunt. Relinquitur igitur ophthalmiam esse inflammationem.

8. Et cum morborum, attestante Galeno, l. de diff. morb. c. 4. tria summa sint genera; intemperies scilicet, mala compositio, & continui solutio; inflammatio autem ex triplici isto morborum genere compositus quidam morbus sit: sequitur, etiam ophthalmiam non simplicem quendam affectum esse, l. de diff. morb. c. 13. sed ad omnes tres morborum summas differentias referri. Nam & ab ipso ægro, ac tangentibus, fervidus quidam percipitur calor: magnitudo, in exquisita cum primis ophthalmia, & chemosi, augeatur: & ab humoris impactu tensione, divulsio quædam partium, & continui solutio accidit.

9. Differentiæ loco in definitione, ut circa Accidentia fieri solet, **S U B I E C T U M** sive pars affecta additur: nempe tunica adnata oculi, ἐπιπεφυκίτις quam & conjunctivam, & corneæ in hærentem, locis supra citatis Galenus appellat. In primis tamen l. 2. de compos. medicam. καὶ ἄλλοι. c. 2. membranam dicit, os capitis, & calvariam ambientem, quam etiam adnatam vocent, quod alijs, quæ oculum ipsum constituunt, tunicis forinsecus adnascatur, ligamentum existens, toti oculo, ad circumscripta ossa. Ob id etiam contingere asserit, ut omnia, quæ circum oculos sita sunt, usque ad malas, quandoque simul in vehementi lippitudine intumescant & attollantur.

10. Membrana siquidem illa, pericranium vulgò dicta, totum cranium, & ex parte quoque musculos temporales, extrinsecus vestiens, ubi ad oculum pervenit, veluti angulum faciens duplicatur: & altera pars palpebram succingit; altera hanc adnatam, albam aliàs nominatam, constituit. Cui etiam venulas & arteriolas quàm plurimas communicat. Ad eam similiter aliæ plu-

res, ab interioribus oculi partibus, & cerebro, juxta nervum opticum delatae, ac per corneam dispersae, terminantur.

II. DIFFERENTIAE variae dari possent, & multiplices: sed praestat potiores tantum attigisse. Prima desumi potest à subiecto, seu sede laborante. Ita namque ophthalmia vel utrumque, vel alterutrum solum occupat oculum.

12. Secundò, ratione causae efficientis, alia ab externa, alia ab interna magis producitur causa. Et haec vel per congestionem, vel per confluxionem. Quaevis harum vel à sanguine, vel bile, vel pituita, vel melancholia, vel flatibus, ut in causis mox docerimus.

13. Tertia differentia petitur à quantitate seu magnitudine. Est enim alia levis, & incipiens; quam *τάραξις* supra vocavimus. Alia gravior, ubi manifestus tumor: ut in ophthalmia exquisita. Alia gravissima, ut *χίμωσις*: in qua tantus est albi oculorum tumor, ut oculus à palpebris claudi amplius non, aut difficulter possit, *Galen. l. de ocul. part. 4. c. 8.*

14. Quarta, à morbi temporibus, maximum in curatione momentum habet. Hinc alia in principio, alia in augmento, in statu seu vigore alia, alia denique in declinatione constituta dicitur.

15. Quinta à Connexis. Unde alia simplex est & solitaria, alia cum febre, dolore capitis, &c. conjuncta.

16. Cognata huic affectui sunt: *φίμωσις*, quae est palpebrarum inflammatio, & iis concidentibus facta oculi praclusio: *σκληροφθαλμία* (cresse Avicennae) durities oculi, & difficilis motus, cum labore ruboreque, citra humiditatem: *ξηροφθαλμία*, pruriginosa oculorum sine fluore dispositio: *Ψωροφθαλμία*, palpebrarum interioris superficiei, & ciliorum scabies; *Paulus l. 3. c. 22. Fernel. l. 5. pathol. c. 5. Fuchs. l. 3. instit. c. 12. Massar. pract. c. 25. Plater. pract. part. 2. c. 4. Piso, l. I. pract. c. 26. Forest in observat &c.*

17. CAUSAE lippitudinis duplices sunt: externae, *προκαταρκτικαί*, & internae: & haec rursus vel antecedentes, *προηγμένα* dictae; vel continentes, *συνεκτικαί* vocatae. Illarum, scilicet externarum, aliae in numero, & catalogo earum rerum, quae necessario corpus nostrum immutant, & hoc vel illo modo disponunt: aliae vero

verò ex iis sunt, quæ non necessariò id præstant, adeoque evitari possunt.

18. Huius generis quæ sunt, frequenter *τάραξι* invehere solent: ut æstuariorum, & balnearum præcalidarum, aut à cibo, & crudorum humorum multitudine in corpore existente, initæ. Hæ enim caput replent, & liquata balneo excrementa in membra qualiacunque infirma decumbunt, cruda in corpus, sæpissimè in oculos distribuuntur. Item collyria fortiora, ad oculorum maculas, cicatrices & ungues extergendos applicita: fumus, maximè acris: solis, & quivis alius nimius splendor: vomitus violentus: fletus, & lætatio multa, minatarum cum primis literarum, & noctu ad lucernam facta: perfrictio frequens & valida, à pruritu & vellicatione invitata: oleum, pulvis, muscæ, & incidentia alia aspera, acuta, urentia, acrida, calida; ut est piper, sal, vinum: ictus, contusiones, casus, vulnera, puncturæ; ut in cura suffusionis Chirurgica crebrò accidit (idem nonnunquam evenit in *τερχιάσι*; à pilis ciliorum in oculos curvatis) & similia plura, *Galen. l. de ocul. part. 4. c. 8. & part. 6. c. 1. Plater. præct. part. 2. c. 4.*

19. Hæc enim, dolorem aut calorem inducendo, humorum ad oculos, & tunicam adnatam, quæ ob sensum tactus exquisitissimum, contactum alienum ferre non potest, fluxiones excitare, & sic consequenter ophthalmiam causare possunt.

20. Guil. Fabricius Hildanus quendam, ob quotidianam oculorum aqua gelidissima factam lotionem, inclusis ac constipatis sanguine & humoribus, ac postmodum putrefactis, in ophthalmiam incidisse testatur.

21. Causarum procatarticarum, ex ordine rerum necessariò corpus nostrum alterantium, atque adeò sex rerum non naturalium, prima habetur AER. Qui si sit calidior atque æstuans, caput humoribus ac vaporibus opplet, humores liquat & fundit, coctiones, dissipatis spiritibus & calore, vitiat: vires, ut partium aliarum, ita & oculorum, debilitat, & ad fluxiones suscipiendas paratiores eos reddit: atque sic tum suppeditando materiam, & eam, quæ jam in capite collecta est, ad fluxum promovendo, tum oculos ad recipiendam disponendo, mali huius causa existit, *Hippocr. aphor. 21. sect. 3. Gal. in comm. Aristot. sect. 1. problem. 8.*

22. Frigida verò aëris constitutio dupliciter incommodat. Primùm enim frigus, & magis si accedat siccitas, & venti frigidi, oculos mordicando, & exasperando, dolorem inducit, *Hippocr. sect. 3. aphor. 17. & l. de aëre, aquis & locis*. Deinde excrementitias humiditates in cerebro gignit: cumque cerebrum, & caput, veluti spongiam apprehendat, & quasi constringat; efficit, ut tùm ad partes alias, tùm maximè ad oculos, tanquam partes proximè subjacentes, illæ fluant, *Gal. com. aphor. 12. sect. 3.*

23. Humida & caliginosa, qualis esse austrina solet, universum quidem corpus dissolvit & enervat: in primis tamen caput, authore Galeno, *comment. 5. sect. 3. aphor.* & Hippocrate *l. de humorib. & l. de aëre, aq. & loc.* supervacuis, & excrementitiis onerat humoribus; qui postmodùm suo pondere deorsùm tendentes, & ad oculos delati, ophthalmiam procreant, *Hippocr. aph. 11. sect. 3. & Gal. in comm. ait: lippitudines ferè omnes infestant repleto capite, quibusdam exceptis, quibus oculi prævalidi sunt.*

24. Sicca aëris intemperies, siccas potius lippitudines creat, ob exiccationem bilis, & sanguinis, *Hippocr. aphor. 12. 14. & 16. sect. 3. & l. de natura pueri. Galen. in comment. Aristot. sect. 1. problem. 12.*

25. Ex compositis aëris temperamentis: siquidem hyems sicca & aquilonia fuerit, ver autem pluviosum & austrinum: necesse est æstate fieri febres acutas, & ophthalmias, &c. *aphor. 11. sect. 3. & l. de nat. pueri, Aristot. sect. 1. problem. 7.* Sin autem austrina, pluvia, & tepida fuerit hyems, ver autem siccum, & aquilonium, quibusdam hominum naturis dysenteria, ophthalmia nascuntur sicca, id est, ut in commentariis interpretatur Galenus, tales, ex quibus, ob aëris ambientis frigiditatem, superficiem exteriorem densantem, nihil effluit, *aphor. 12. sect. 3.* Cum annus totus humidus & frigidus, & aquilonius esset, per hyemem sano modo plærunque habebant: ante ver autem multi quidem, & plurimi morbidè deguebant. Primùm igitur cœperunt lippitudines fluidæ, dolorosæ, humidæ, crudæ. Lemæ parvæ, & multis difficulter erumpentes, plurimis revertebantur. Defecerunt serò ad autumnum, *Hippocr. l. 1. epidem. sect. 2.* Rationes ex Galeni commentariis, & suprà dictis patent.

26. *Tantum de aëris qualitatibus. Ratione substantiæ,* doctissimus Thomas Erastus, in disputatione prima Antiparacelsica, evenire scribit, ut multi, visis oculis lippientibus, ipsi quoque lippire statim incipiant. Putat enim, ab oculis laborantibus *μιάσματα* quædam, *νοσέας ἀκρίσεις*, & putridos exire halitus, qui aspicientis petant oculos, eorundem spiritus, & humores contagio inficiant, & consimili labe inquinant.

27. Verum, nisi ipsi cucurbitas & ollas lippimus, non usque adeò probabilis videtur ista doctissimi Erasti opinio. Libenter quidem ei largimur, à putrescentibus humoribus putridos exhalare vapores; qui, si multi per respirationem aut perspirationem in corpus attracti fuerint, ejus quoque humores corrumpere & putrefacere possint. Neque etiam multum diversi abimus à sententiâ Fernelij: aliquândo populariter grassante ophthalmia, præter qualitatum tempestatumque mutationem, occultius quiddam, & perniciosius in ambiente nos aëre, tum volitare, & circumferri. Sed cum illud circa lippos primo ferè obtuitu accidat: & non nisi aspicientibus, quantumvis aliàs propè astantibus, accidat: nec ita usu veniat in reliquis inflammationibus, & putredinis generibus, neque etiam reliquis corporis partibus: contingat etiam multis, qui debilioribus sunt oculis, & fluxiones antea expertis, ut si cogitatione tantum modò oculos lippos sibi proposuerint, aut alios de ijs loquentes audiverint, id experiantur: imò ipsi lippiones, oculos suos morbidos in speculo contemplantes, majorem humorum affluxum, & ingravescentem dolorem sentiant: nos rationem illam non sufficere, sed aliam quærendam censemus.

28. An fortassis propterea fit, quòd natura, quæ ad partes laborantes, & dolentes, perpetuò sanguinem, & spiritus subsidio mittere solet, hac imaginatione, & nova quasi prioris doloris repræsentatione (vix enim nisi oculorum dolores priùs expertis id accidit) ad idem faciendum irritetur & commoveatur: & humores, ad oculos fluere consueti, antiquum obtineant? Quòd autem magis in oculis, quàm reliquis partibus, id eveniat, forsitan hæc ratio: quòd oculi cerebro viciniore, & viæ patentiores sint: unde cæterorum quoque cerebri affectuum citiùs participes redduntur; ut in cephalalgia, vertigine, phrenitide, paralyfi, lethargo &c. fieri videmus.

29. Secundo loco sunt ALIMENTA. Et circa cibum quidē, si vel quantitate, vel qualitate, vel ordine, vel tempore peccetur; prout vel sanguinis, vel alterius humoris vitiosi copia progeneratur: pro eo etiam corpus, ut alijs morbis, ita quoque ophthalmiē huic vel illi obnoxium redditur. Comestio sinapi, allij, ceparum, raphani, erucæ, & similium, quamvis fluxionem irritare potest. In potulentorum genere noxius inprimis est immoderatio vini usus; quod, ex sententia Rhasis, caput calefaciat, & peccat. Unde vini potiores plerunq̃ue oculis aut palpebris rubentibus conspicuos cernimus.

30. Tertiò, MOTUS immoderatus, & intempestivus, sanguinem universum ita plerunq̃ue in venis diffundit, ut concalescens, liquatusque, proprijs conceptaculis coërceri haud possit; sed his apertis foras excidens partibus phlegmonas (in quarum numero ophthalmiam reponimus) infligat: corruptos autem humores, qui alioqui tranquilli, ignobili loco conclusi, & quasi consopiti tenebantur, quique à natura tempore concoqui, domari, ac demum blandè excludi poterant, irritat, & quasi in furem agit: qui postea, tanquam mota Camarina, retro vapores corpus variè lacerant: sed & ipsi quoque versum effusi, omnis generis abscessus &c. morbosq̃; multiplices & varios invehunt, *Fernel. l. I. pathol. c. 16.* QUI ET EMPORRÒ, & otium immodicum, cruditatem, & vitiosorum humorum (antecedentis ophthalmiæ causæ) proventum parere, jam usque notum est.

31. Quartò SOMNUS, si modum excedat, præter alia incommoda, hanc potissimum noxam, & generandæ lippitudinis occasionem infert: quod caput halitibus aggravet, & ne excrementa opportunè expellantur impediendo, vitiosis humoribus referciat. VIGILIAE nimia vires corporis labefaciunt, ac perdunt, cruditatem pariunt, cerebri & sensuum functiones debilitant, naturales autem imbecillas reddunt, bilem inflammant, acutorum morborum, ὕπερσθαλμίας & ξηροσθαλμίας procreatricem, *Fernel. Fuchs.*

32. Quintò EXCRETIO, præter naturæ leges facta, non parum spiritus & caloris educit. Hinc tùm naturales, tùm animales functiones languescunt, & cruditates, cachexiæ ophthalmia
quan-

quandoque pituitosa aut melancholica, emergunt. Præcipuè tamen immoderatam Venerem mirè oculos offendere Aristoteles attestatur, *sect. 4. probl.* RETENTIO autem, atq; etiam parcior, & non qualis, aut quando expedit, facta vacuatio, ut nulli causarum evidentium in morbis excitandis, ita neque in ophthalmia progeneranda cedit, sanguinis præsertim si consuetæ aliqua vacuatio suppressa sit. Hanc enim proximè sequitur sanguinis, & excrementorum proventus, interiores morbi causæ.

33. Tandem ex ANIMIAFFECTIBUS sive perturbationibus, ira, cum in ea exardescente corde, spiritus & humores inflammati, in extimas corporis partes (quæ ob id rubicundiores calétioresq; redduntur) cum impetu effundantur; quemadmodum aliorum morborum ex sanguinis fervore, & humorum confusione provenientes: ita quoque ophthalmiæ causis externis jure annumeratur.

34. Ab externis igitur hisce causis producuntur & foventur INTERNÆ: sanguis nimirum, isque plerunque tenuis, & calidus: cui quandoque ex sententia Galeni, *l. 13. meth. med. c. 22. l. 2. ad Glauco. c. 1. l. de ocul.* aliorumque Medicinæ procerum, alij etiam humores adjunguntur; frequentiùs bilis flava, rariùs pituita, & bilis atra; nonnunquam etiam flatus seu vapores iisdem copulantur.

35. Sunt hæ principales causæ internæ, quarum influxui hoc malum debetur. Adjuvantes & disponentes sunt: primùm quidem ipse fons, & scaturigo unde in oculos humores illi immituntur. Promanant autem vel à toto corpore; ut fit in plethoricis: vel à peculiaribus, unâ vel pluribus corporis partibus; scilicet naturâ, humorum copia gravatâ, aut acrimonia lacescitâ, sese exonerante: ut plurimum tamen à capite.

36. Etenim caput, ut loquitur Fernelius, ob amplam copiosamque cerebri medullam, multo eget alimento, è quo necesse multum quoque excrementum gigni: maximè verò si impensè frigidum humidumque, aut alia id ratione imbecillum sit; illique vel copiosius, vel non satis congruens alimentum suppeditetur. Scitè idem ab Hippocrate instar cucurbitæ corpori incumbere,

eiusque excrementa, vapores & humores suscipere; rursusque subjectis partibus transmittere dicitur.

37. Sed cum partes capitis aliæ sint internæ, intra cranium constitutæ; cerebrum ipsum, & ejus membranæ; aliæ externæ, extra illud locatæ: fluxiones etiam, nunc quidem à cerebro, & interioribus cranio partibus; sæpius ab exterioribus, & cute verticis, quò venarum per faciem & tempora in caput irrepentium, extrema desinunt, procedunt. Hunc proin locum Fernelius, *l. 5. pathol. c. 4.* fontem & fomitem appellat omnis externæ destillationis: & assidua humorum coagmentatione ibidem facta, tantum interdum cumulum fieri tradit, ut tumor ceræ instar mollis promineat, cutem condensans, eamque à calva plurimum disjungens.

38. Destillationes autem, & frigida humidaque cerebri intemperies, persæpè foveantur à dyscrasia, ventriculi frigida, & jecoris calida. Cujus rei, cum adeò frequens sit, alij alias reddunt rationes. Nobis isthæc, quam à præceptoribus nostris hausimus, magis arridet. Quòd nimirum hepate existente præcalido, pinguedo abdominis & omenti colliquetur, & sic ejus pereat finis, fomentum & præsidium caloris ventriculi; qui absumpta illa dissipatur, & à subintrante frigore exteriori corrumpitur. Caloris ventriculi imminutione privatio concoctionis, hanc vaporum copia subsequitur: qui ad caput sublatis, frigiditate cerebri condensantur, & in humores, ipsum postmodum cerebrum alterantes, concrescunt. Adde quòd hac ratione plurimum cruditatis toti corpori subministretur. Plus tamen halituum cerebro à jecore tum accedit: quòd in eo & humorum, tanquam materiæ, sit ubertas; & causa efficiens, ipse calor, prævalida constituatur.

39. Sunt *deinde* ipsæ viæ sive spatia, per quæ humores feruntur: venæ scilicet & arteriæ, ad oculos pertingentes. Et si quidē ab interioribus cerebri sedibus fluxio deducatur, venarum jugularium internarum, & arteriæ carotidis interiores ramulos permeabunt; aut etiam nervum opticum, quem illi comitantur. Sin ab exterioribus partibus, & vertice irruant; venæ iugularis exterioris propagines, & exterior arteriæ carotidis ramus, per tempora & frontem dispersus, ac mediante pericranio, multis quasi rivulis, in adnatam oculi tunicam diductus, transitum præstabit.

40. Hæc

40. Hæc itaque vasa (aut ipsa etiam Adnata) ubi aut ab ortu, aut prægressis antè defluxionibus, laxiora amplioraque fuerint, ophthalmiæ, ejusdemque sæpius recurrentis, ansam ex facili præbent, *l. de ocul. part. 6. c. 1.* Præsertim cùm hæc via naturæ pro expellendis capitis excrementis consueta sit: unde ab Hippocrate & Galeno inter canales expurgationi capitis destinatos connumeratur, *l. de glandul. l. de loc. in homine, l. 1. de sanit. tuend. c. 13. & l. 6. c. 9.* ac propterea *l. de sectis ad eos qui introducuntur* causis fluxionum ascribitur.

41. In ipso tandem oculo, si calor, aut dolor sævierit, creberrimè ophthalmiam accersunt. Calorem namque, ut & dolorem, humores attrahendi facultate pollere, & sensus persuadent, & toties à Galeno inculcatur, præsertim in *μικρολέχνη, c. 90. l. 5. meth. med. c. 4. & l. 13. c. 3. & 5. & l. 1. κατὰ γέννη.* Calorem pariunt & causæ procatarctica multæ suprà enumeratæ, & morbi calidi, ut febres, cephalalgia calidæ, phrenitis. Dolorem similiter, & evidentes illæ causæ, & præcedens epiphora, serum acre, & similia, inferunt. Et si adsit imbecillitas, ob defectum caloris & spirituum, ut in senibus accidit, aut ob vasorum propriorum laxitatem, facilius multò humorum rheumatismum suscipiet.

42. Effunduntur humores sub tunicam Adnatam, eò quòd vasorum extremitates eò desinant; quòd ea magis externis injurijs obnoxia; quòd sola ex oculi totius tunicis sensu tactus donata sit exquisitissimo; ob mollitiem extendi facilius possit.

43. Denique hîc notandum, humores illos, quandiu fluxuri, aut in fluxu sunt, causæ Antecedentis rationem habere: Ubi verò fluxerunt, & in oculo impacti sunt, Continentis naturam induere. Hæc de causis protulisse sufficiat.

44. Nunc ordinis nos ratio ad SIGNA vocat, & diagnostica, *τῶν παρόντων δηλωτικά;* & prognostica, *τῶν μελλόντων δηλωτικά.* Illa in *παθογνωμονικά*, quæ tùm in genere affectionem ipsam, tùm in specie illius differentias, à subjecto, quantitate, occasione generationis, morbi temporibus, & adjunctis petitas manifestabunt: & in *αἰτιογνωμονικά*, quæ & humores affluentes, & partes mandantes, & vias, per quas humores ad oculos fluunt, ostendunt, dispescuntur.

45. Generalia ophthalmiæ signa sunt: dolor, qui in hac parte exquisiti sensus plerunq̃ue atrox perſentitur; ad noctem, ut vult Hippocrates, *l. 7. epidem.* magis affligens; inflammatorius, tendens, gravans. Interdum tanta excruciat punctio, ac si oculi ab infixa acu, aut spina stimulantur. Arteriarum circumſitarum moleſta fit pulſatio. Lachrymæ calidæ exudant. Pituita & sordes in oculorum angulis colliguntur. Calor adest, ac tumor, qui sæpè ad malas usq̃; se protendit. Venis exilibus, quæ in albo oculi antea latitabant, tumidis turgidulisq̃ue redditis, album oculi rubescit.

46. Specialia singularum differentiarum signa sequuntur. Et quantum quidem attinet ipsum Subjectum, affectam hîc esse adnatam oculi tunicam, sensibus obvium est. Sic etiam an alteruter, an uterque oculus laboret ut dignoscatur, alijs signis opus non habet.

47. Levioris & incipientis phlegmones, sive *ῥαγάδιον*, hæc signa habentur: rubor exiguus, sine discrimine oculi partes invadens; dolor non ita magnus: causæ externæ non necessariæ, æstus, efus rerum acrium, vini potatio, commotio nimia antegressa. Veram & confirmatam ophthalmiam ostendunt: tumor manifestus, tensio, dolor, calor, rubor, symptomata omnia se viora. Sin oculus apertus maneat, nec claudi possit, albo nimirum oculi in tumorem sublato, atque eminente, nigro verò subsidente, & veluti hiatus quendam efficiente, *χίμαρις* erit. In qua præter ruborem, ad nigredinem vergentem, & inflammationem, pathognomonicum signum est palpebrarum *ἐκτροπή*, inversio, quia adduci non possunt.

48. Signa morbi temporum manifestiora hîc habentur, quàm in reliquis inflammationibus. Principium est, cum venæ primùm distenduntur, lachrymæ & sordes defluunt nulla coctio- nis signa præ se ferentes, servantque vel nimiam caliditatem, tenuitatem, pallorem, acrimoniam, vel frigiditatem, crassitudinem, lentorem, pro humoris peccantis varietate. Incrementum denotatur, cum in carnosam tunicæ substantiam sanguis funditur, & jam intumescere incipit: humor & dolor augentur: lachrymæ tamen, & sordes quædam tenues, meliorem consistentiam acquirunt. In statu maximus adest dolor, rubor & tumor: lachrymæ verò

verò & sordes, in salubri ophthalmia æquales, albæ, concoctæ, in
pernitiosa verò aut liventes, aut virides, aut nigræ, & fœtidæ, ac in
substantia ab omni mediocritate recedentes. Hoc tempore etiam
sæpenumero ita sordes incrassantur, ut per somnum oculum instar
limi cujusdam oblinant, ipsasque palpebras invicem agglutinent.
Si omnia hæc minuantur, declinatio, & morbi finis aderit.

49. An complicata sit febris, capitis dolor, aut alius quis
præter naturam affectus, ex sensu ægri, & proprijs cuiusque no-
tis, alibi traditis & tradendis, deprehendetur.

50. Ut ad *causarum* indicia deveniamus: externæ illæ si
præcesserint, aut calor vel dolor aliquis, in oculo præextiterit: ea
de re ex relatu ægri, & astantium, Medicus certior fiet. Cum verò
illis abscentibus, non ita subito morbus invasit, ab internis solum
exuscitatum conjectabimus.

51. Et si à congestione oriatur, paulatim ac sensim invadit,
lachrymæ & sordes præcedunt, ab astringentibus plurimum
offenditur, abstinentiâ maximè juvatur. Sin per defluxum, quod
frequentius contingit, irruat, dolor & tumor quasdam sæpè te-
nent periodos; membri excrementa sua transmittentis affectus
per sua signa non ægrè deprehenduntur: estque plurimum caput
in causa. Si utroque modo is eveniat, utriusque etiam appare-
bunt notæ.

52. Si à puriore sanguine provenerit malum, plenitudo
totius corporis observabitur, cuncta rubra & sanguinea erunt, ne-
dum adnata tunica ipsa; sed & facies rubens, & humidior, venæ
latiores, sensus gravitatis aderit, & segnities in consuetis functio-
nibus obeundis, maximus tumor in loco, tensio, lachrymæ plu-
rimæ, minùs mordaces & acres, crassiùsculæ, quæ facilè exiccantur,
sordes molles in oculorum angulis, magna temporum pulsa-
tio. Adde quòd temperamentum ægrotantis, & ætas, sanguinis
redundantiam testabuntur: nec minùs regio, tempus anni, & vi-
ctus ratio præcedens. Fomentum ex aqua calida, cum sponsia ap-
plicatum, si primò dolorem minuat, paulò post majorem accersat,
signum Galeno est indubitatum plethoræ, aut cacochymia uni-
versalis, *comm. aphor. 3. Sect. 6.*

53. Biliosum humorem manifestabunt: corpus biliosum
& gra-

& gracile, calor & dolor major, ac mordax, lachrymæ pauciores salæ, aut amaræ, citrinæ, tenues. Quò fit, ut non solum anguli seu hirci oculorum, sed & malæ vehementer ex tali influxu rodantur, & exulcerentur, ægrique videantur uri, exilientque, erosionem non tolerantes. Sordes in angulis siccae sunt, & asperæ: tumor autem moderatus est in superficie: color subpallidus, aut ex rubro flavescent. Adsunt plerunque etiam vigiliæ, præsertim si à capite materia defluerit. Si materia fuerit in stomacho, sæpè & febris, tertio die accessiones habens. Et si fuerit in toto corpore, urinæ, & fortassè etiam alvi excrementa, biliosa egerentur. Præcesserunt etiam tristitiæ, curæ, insolatus, ira, acrimonia, usus vinorum potentium, exercitia valida: aderitque ætas & reliqua biliosa.

54. A pituita redundante natam ophthalmiam arguent gravitas vehemens, caliditas remissior, rubedo adnatæ exigua, de qua & facies eiusdemque color communicabit: tumor in loco major, & laxus, color albicās: lachrymæ insipidæ, tepidæ, si crassior sit pituita etiam viscidæ, ut palpebrarum per somnū agglutinatio fiat. Sin verò salsa sit pituita, lachrymæ erumpent plurimæ, tenues rodentesque: sordes sive lemæ pauciores mollioresque: habitus corporis, quæ præcesserunt, & comitantur reliqua, pituitam prodent.

55. Humores melancholicos admixtos, dignoscemus ex colore livescente, sensu gravitatis: dolore & calore pauciore, nisi fuerit bilis atra exusta: excrementis crassioribus nigrescentibus, siccioribus, paucioribus, minùs quàm pituitæ viscidis: temperamento, ætate, & reliquis, melancholiam exuperantem ostendentibus.

56. Quòd si neque fervore, neque rosione, aut vehementi gravitate urgente, adnata oculi tunica extendatur, adeò ut disrumpi videatur, ac doleat insigniter, lachrymæque non appareant, aut paucæ, licet aliquantùm rubea videatur eadem tunica: indicium erit, spiritum seu flatum esse, qui distendat, ac dolorem faciat. Mistarum mista existunt signa.

57. Fluxio si à capite procedit, eius plerunque gravitatem & dolorem προδρόμους habet, cùm plethora aut cacoehymia capitis.

capitis. Et si quidem ab intimis partibus, per interiora vasa defluens, in oculos decumbat; sternutationis aderit irritatio, narium ac faucium pruritus, major capitis dolor, ad oculorum usque radices sese extendens: partes oculorum atque frontis non ita ut si ab externis, tumere videbuntur.

58. Si ab externis capitis partibus, & vertice, per exteriores venas & arterias illabatur; vasorum in fronte ac temporibus fiet distensio, accedente arteriarum multa pulsatione, palpebrarum inflatione ac rubore.

59. Si per consensum ventriculi caput & oculi afficiantur; nausea plerumque, ructus & vomitus præcesserunt, aut comitantur. Consimili ratione alia corporis partes, si materiam immiserint, ansamve præbuerint, suæ constitutionis propria signa edent.

60. Quoad PROGNOSTICA: lippitudo malum incurabile non est, nisi error committatur: & sæpè brevissimo tollitur tempore (maximè *ἀπαξίς*) ut est apud Galenum, *l. 4. de comp. med. κατὰ τόπον*. & Hippocratem, *l. 1. de morb. & l. de gland.*

61. In regione meridionali Avicenna tradit lippitudinem facilius curari, propter raritatem pororum, & alvi lubricitatem, in ægotantibus: contra fieri in regione frigida.

62. Ita quoque minori negotio succurritur, fluentem materiam per spatia exteriora: quod & minoris illa sint dignitatis, & Medico commodè corroborari possint: quod in reconditis vasibus fieri nequit; ac proinde eorum vitia ægrè curationem recipiunt, *l. 13. meth. med. c. 22.*

63. Lippitudo pueris, & senibus curatu difficilior, & malignior; ob capitis imbecillitatem, & excrementorum abundantiam: hinc fluxio major in oculos destillans, ut constat ex Galeni *l. 5. de sanit. tuend.*

64. Protinus orta lippitudine quædam notæ sunt, ex quibus quod eventurum sit, colligere possumus. Nam simul ac lachryma, & tumor, & crassa pituita cæperint; si ea pituita lachrymæ mixta est, & ea lachryma calida est; pituita verò alba, & mollis, tumor non durus: longæ valetudinis metus non est.

65. At si lachryma multa, & calida, & pituitæ paulum,

tumor modicus, idque in uno oculo est : longum id, sed sine periculo futurum est. Idque lippitudinis genus minimè cum dolore est : sed vix ante vigesimum diem tollitur; nonnunquam per duos menses durat, sed quandoque quadragesimo finitur.

66. Si pituita alba & mollis esse incipit, lachrymaeque miscentur; aut si simul hæ utrumque oculum invaserunt : potest esse brevior, sed periculum ulcerum est. Pituita autem sicca & arida, dolorem quidem movet : sed maturius desinit, nisi quid exulceravit.

67. Tumor magnus si sine dolore est, & siccus, sine ullo periculo est. Si siccus quidem, sed cum dolore est, ferè exulcerat : & nonnunquam ex eo casu fit, ut palpebra cum oculo glutinetur. *omnia Hippocr. l. 2. prorhet. & Cels l. 6. c. 6.*

68. Sed & gravis est tumor, si lachrymam conjunctam habeat, itemque dolorem. Si enim lachryma procedit calida ac falsa, periculum est & pupillam exulcerari, & palpebras.

69. Si verò tumor confederit, sed lachryma multa multo tempore effundatur, & sordes fuerint : viris quidem palpebrarum everisionem prædicere oportet; mulieribus autem & pueris exulcerationem, & everisionem palpebrarum.

70. At si sordes pallidæ, aut lividæ fuerint, & lachrymae multæ ac calidæ, & in capite ardor fuerit, & de tempore dolores in oculum decubuerint, & vigiliæ his accesserint : necesse est ulcus in oculo factum esse, & timor est quoque ut talis rumpatur. Prodest autem febris accedens, aut dolor ad lumbos innixus, *Hippocr. ibid.*

71. Si ophthalmia laborantibus continuò, diuque doleat caput, periculum cæcitatæ affert, *Hippocr. in coac. prænот. t. 224.*

72. Ophthalmia redit per circuitus.

73. Lippientem alvi profluvio corripì bonum : materia namque deorsum vergit, *aphor. 17. sect. 6. & coac. prænот. t. 224. & l. de iudicationib.*

74. Viro lippiente febre superveniente solutio : fin minus, periculum est ne cæcus fiat, aut pereat, aut utrumque, *ibid. in coac.*

75. Quibus fluxiones in oculis tenues, ac diuturnæ : si maturè in nares processerint, prodest, *l. 7. epidem.*

76. Lip-

76. Lippitudo ex uno oculo ad alterum quadam velut contagione transit: idque ominis non mali esse creditum est. Et alterius oculi morbus diuturnior & gravior est, quàm utriusque, magisque irritat: eò quòd, dùm alter sanus adhuc oculus varijs agitatur motibus, cùm eo simul moveatur æger; qui multiplici illo motu offenditur & exasperatur. Cùm verò uterque simul laborat, tolerabilius fit malū eo, quòd quietem tūm agant ambo. E quiete verò velocior succedit sanitatis adeptio, *Andr. Laurent.*

77. Durationem ophthalmiæ Avicenna quoque determinat, inquiens; lippitudinem esse velocis motus, si lachrymæ magis currant, & sint mordaces: quòd indicent velociorem motum materiæ. Contrà statuendum, si lachrymæ ægrè fluant: nam indicari materiæ motum tardio rem.

78. Ophthalmia sæpè perducit ad exitum uveæ, cùm cornea tunica nonnunquàm disrumpatur, per corrosionem, aut putrefactionem, si diu duret malum, materiaque erodens continuo ad oculum fluat. Sæpè etiam impacti humoris reliquijs restantibus, suffusiones, ungues & albugines fiunt, *Hippocr. l. 1. de morb.* Sæpè fluxionis tunicæ disruptæ & resiccatae, cœcitatem aut hebetudinem induxerunt.

79. Nec minùs ex curationis errore quosdam ægrè confusæque vidisse; modò suffusione, pupillæ nimia dilatatione, vel tabe, aut corrugatione fuisse occupatos constat; potissimùm ex usu stupefacientium medicamentorum, *l. 3. meth. med. c. 2.*

80. Restat ut ad ultimum & præcipuum caput nostræ disputationis accedamus, ipsam nimirum CURATIONEM: cuius cùm lumen & basis sint indicationes; curatoris quidem, à morbo, præservatoriæ à causis morbificis, conservatoriæ, à parte affecta petitiæ: eas hac arte scrutabimur.

81. Morbus ipse, inflammatio adnata, cùm res sit præternaturam, sui ablationem per contrarium indicat. Calida nimirum intemperies refrigerando, magnitudo aucta eandem imminuendo, & unitas soluta eam ipsam restaurando, demenda.

82. Quia verò phlegmone omnis ita à sua causa continente dependet, ut hac remota sponte evanescat: propterea causas primùm suis contrarijs impugnandæ, & excindendæ erunt.

Humores igitur impacti evacuandi: derivando, repellendo, discutendo.

83. Verum cum id ipsum quoque commodè præstari nequeat, nisi antecedentes causas inhibuerimus: propterea fluentes illos retrahemus, intercipientes (vias astringendo) repercutiemus: fluxuros autem, in corpore plethorico, aut caco chymo, è corpore educemus, & revellemus.

84. Partium inde humores istos, aut flatus generantium, & mandantium, ut capitis, ventriculi, jecoris &c. intemperies & vitia corrigenda: quod tamen qua arte in illis fieri debeat, nostri instituti non est hic explicare; sed aliunde, & partim ex prægressis disputationibus petendum.

85. Causæ externæ si quæ adhuc adsint, aut etiam calor ac dolor aliquis in oculo præextiterit: ea omnium primo auferenda emendandaque erunt.

86. Ultimo loco pars affecta, si qua intemperies aut imbecillitas in ea relictæ sit, corroboranda & reficienda fuerit, ne subinde novam humorum alluviam recipiat.

87. Dolor, ophthalmiæ comes, ut symptoma, nihil indicat. Verum cum in hac parte adeò sensibili plerumque sævus sit, ut acerbissimis omnium, nephritico, colico & arthritico annumetur: ideo fit, ut & ille causæ rationem subeat, & quocunque tempore anodynus tollendus, mitigandusque sit. Ita quoque ut vigilijs occurrendum, jam ab alijs indicatum fuit.

88. Hac medendi normâ præscriptâ, ad præsidiorum materias, quæ ex diætetico, pharmaceutico, & Chirurgico fonte hauriuntur, descendamus. Diætam autem, seu victus rationem, sub sex rebus non naturalibus dictis comprehendimus.

89. Aer igitur ne sit præcalidus, aut summè frigidus, multo minùs ventis agitatus: sed in passivis quidem temperatus, in activis autem modò ad calorem, modò ad frigus modicè declinet, pro morbi causæ & temporis ratione. Sæpiùs tamen, ut in ophthalmiâ sanguineâ, & biliosâ, ac in principio, frigidus convenit, naturâ vel industriâ nostra: sparsis per areâ aquis, & partibus plantarum refrigerantium recentium; ut floribus violarum, rosarum, nymphææ, folijs salicis, pampinis, vitium capreolis, ruborum
summi-

frummitatibus, lentis cī ramis, aquā simplici gelidā, aquā rosarum, nymphaeæ &c.

90. Idem ne sit lucidus, aut qui splendorem solis, aut flammæ admittat: splendor enim, & lumen humores commovet, spiritus resolvit, visionis instrumentum offendit; quod Hippocrates, *l. de decenti ornatu*, & *l. de visu*. Galenus, *l. 1. de caus. sympt. c. 6.* & *l. 10. de usu part. c. 3.* demonstrat, ac exemplis militum Xenophon- tis, Dionysii tyranni, & eorum qui per eclipsin solis fixis oculis ip- sum intuiti sunt, comprobat. Detineatur idcirco æger loco, & conclavi obscuro, & tenebroso; aut, si in propatulum progredien- dum ipsi sit; oculos obvelet linteo, vel serico, cœruleo, viridi, aut potius nigro colore tincto, ex consilio Galeni, *l. 1. de caus. sympt. c. 6.* nisi per alia oculis applicata, huic rei provisum fuerit.

91. Similiter verò & qui fumo, aut alijs tenuioribus ex- halationibus perturbatus est aër, acrisque factus, oculos mordet, & irritat. Sicuti & à vehementer odoratis quibusdam, ut oleo spi- cæ; & foetidis, ut excrementorum nidore, oculos vellicari vide- mus. Quæ ob id omnia, oculis dolentibus noxia vitanda sunt.

92. CIBUS ac POTUS, quoad quantitatem sit paucus, & parcus, præsertim circa initia; sic jubente Galeno, *tùm alibi, tum l. 4. κατὰ τόπον. c. 2.* Hippocrate, *l. de visu*. imò, si fieri possit in integra inedia servetur æger, usq; quo fluxio restiterit; idq; tum ob inflammationem, tum ob dolorem. Nam prima omnium, (ut Celso placet) in eiusmodi malo sunt quies, & abstinentia: eò quòd partes inanitæ avidius quos habent humores retinent, ne ad ocu- los confluant. In biliosa tamen constitutione plusculum conce- dimus, ne humor biliosus magis efferatur.

93. Quoad qualitatem, vitentur cibi vaporosi, ac tardæ concoctionis: ut carnes, potissimum animalium quadrupedum, & salitæ, lacticia, caseus, fructus recentes; ex sententia Avicen- næ etiam caules & lentes. Abstineant ab acetosis, salis, acris, aromaticis, actu præcalidis, ijs deniq; omnibus, quæ fumos acres capiti, & oculis immittunt; ut sunt bellaria & condimenta ex ce- pis, sinapi & raphano, fixilibusque parata. In calidiore inflam- matione Rhasis neque dulcia admittit; quia bilescunt. Ova quo- que, & omnia quæ multum generant sanguinem, hîc fugienda.

94. Sint contrà quæ assumuntur nonnihil refrigerantia, modicè attenuantia, quæque paucum, eum tamen laudabilem producant sanguinem: sæpiusque liquida, quàm solida, ne oculus agitatione materiæ moveatur. Conveniunt igitur ptisanæ vel far-
ris cremor, beta elixa, borrago, lactuca, cucurbita, poma, pyra assa, & amygdalatum. Inclinate morbo jus pulli, eius alæ, & hepata gallinarum. Condiri possunt ijs, quæ oculo familiaria grataque sunt: ut nuce moschata, euphrasia, fœniculo; quæ etiam cùm saccharo in trageam quandoque rediguntur.

95. Circa potum abstinendum erit à vino, præsertim inter initia, eoque potissimùm veteri ac vinoso. Tale enim potenter caput petit, replet & calfacit: ut & omnis potio vaporosa. Et extat generale Galeni monitum, *l. 4. meth. med. c. 7.* cavendum à vino est, ubi phlegmones suspicio adest. Bibant itaque aquam coctam, inprimis si in ea hordeum, passulæmin. rad. cich. & similia sint decocta: in frigidioribus verò coriandrorum præparatorum semina, aut semen fœniculi, aut hordeum, aut cinamomum, & alia ejusmodi, vel etiam multæ permixtionis aquam mulsam, sive hydromel.

96. Quòd si tamen, præterlapso vigore, & plethorâ jam exhaustâ, crassus adhuc humor, in oculorum venulis infarctus, eas distendat, frigido præcipuè tempore: utile fuerit, etiam vino uti albo, tenui, & aquoso. Vinum enim sanguinem diffundit, & vacuat, sui que motus vehementiâ obstructions aperit: sic docentibus Hippocrate, *aphor. 31. sect. 6. & aphor. 46. sect. 7.* & Galeno, in *comment. item l. de oculis.*

97. Motus corporis nullus fiat vehemens, aut validus, nec capite inclinato: tit nec lectio ac scriptio, maximè post cibum: sed præferatur quies, aut, dolore mitigato, exercitatio levis, ut deambulatiuncula, ex sententia Galeni, *l. 4. κατὰ τόπον. c. 2.* Inprimis vitetur nimia commotio, distortio, & frictio oculorum, immoderatus risus, & fletus. Loco exercitij etiam manè, & ante cibum, brachiorum ac crurum fructionibus uti possunt.

98. Somnus convenit moderatus nocturnus: magis quidem in principio & augmento, ac cùm dolor fluxionem excitat; minùs in declinatione, cùm opus est resolutione. Capite elevato

vato dormiat, in latere oculo dolenti opposito: nonnihil tamen supinato; ut facilius materia ad partem posteriorem convertatur.

99. ALVUS, si non naturâ quotidie, arte saltem reddatur levior. Quod fieri potest partim alimentis; utpote brodijs pinguibus, passulis, prunis, butyro recenti, lactucâ, betâ, malvâ, spinachiâ cum butyro coctâ, ficibus, ovis sorbilibus, pomis coctis: partim medicamentis, postea dicendis. Veneris usus aut in totum, aut majori ex parte omittatur.

100. ANIMI quin etiam P A T H E M A T A, vehementiora præsertim, fugiantur.

101. Hunc in modum victus ratione instituta, ad ipsam pharmaciam & Chirurgiam devenimus. Et si quidem ab illapsis in oculum profectum fuerit malum: nisi talia sponte rursùm emanârint, aut motu oculi, & palpebrarum, aut oculi solius agitatione, palpebris interim apertis detentis, propulsa, lachrimisquæ obtritis abluta, recesserint: tunc, si quidem in oculorum angulis conflant, & in conspectum veniunt; panno linteo, in formam turundæ adaptato, aliove stylo molliore, industriè eximi debent.

102. Sin verò in abdito latentia visum fugiant; lævibus lubricisquæ corpusculis in oculum impositis, graviusculis præsertim, oculoquæ convoluto, prolicienda, posteaquæ eximenda: quod lapillis planis, vulgaribus silicibus, præciosis lapidibus ita formatis, ut chelidonite; item astacorum fluviatilium, quos oculos canceri appellant, aut semine gallitrici, commodè præstatur. Idem Rhasis pistillo exiguo, resinâ pinâ illito, per oculum sub palpebris ducto, eò rectius fieri posse docet; quod huic glutini (quod tamen citò, ab oculo madefactum, inutile fit) res illapsæ adhærentes, commodius sic possint extrahi. Tragus herbam & semen anisi contusa imponere jubet. Illis provocandis & eluendis etiam frequens sternutatio, & narium emunctio, aliaquæ lachrymas moventia, conducere possunt.

103. Quod si ab his, aut alijs procatarcticis causis τάραις, & leviuscula quædam inflammatio relicta fuerit: facilè illa sedabitur; si causis illis externis priùs sublatis, oculus abluatur, priùm tepidâ, deinde frigidâ; imperetur abstinentia à cibo, ac somnus. Talis etiam multùm juvatur aëre frigido, lacte mulieris puerum.

rum lactantis, aut bubulo, cum albo ovi & aquâ rosarum agitato. Levis enim ophthalmia majoribus remedijs opus non habet: sed rosarum succo, ovi liquore tenui, aquâ rosarum, aut plantaginis, lacte mulieris, aut asinæ curatur. Instillantur hi succi oculis; qui contegantur panniculo lineo, iisdem liquoribus insuccato. Declinante tamen morbo santalos citrinos, modicum maceris, aut spicæ, in aquâ rosaceâ fervefactâ adhibere poterimus.

104. Gravius autem si fuerit malum, fortioribus etiam occurrendum remedijs; universalibus tum præmissis. Conventissimum igitur est præsidium, maximè si à plenitudine ortum traxerit, aut cum sanguinis copiâ conjunctum fuerit, (nisi ætas, imbecillitas, aëris immoderatio, aut aliud prohibeat) venæ sectio. Sic namque Galenus adolescentem lippientem, ab Erasistrato, Medico αἰμοφόβῳ, sectione venæ prohibitum, satis copiosè detracto sanguine, statim à phlegmone & fluxione se liberasse, ut res incantationi similis videretur de velocitate curationis obstupescens, c. 16. de curandi rat. per sang. miss. gloriatur. Eandem etiam præcipit l. 1. meth. med. c. 22. l. de cur. rat. per sang. miss. c. 7. & 10. l. de remed. faci. e. parab. c. 10. & alibi: quod etiam suo calculo approbat divinus Hippocrates, l. 2. epidem. sect. 6. & l. de visu. & aph. 31. sect. 6. & aphor. 46. sect. 7. Antè tamen prima corporis regio mundificanda fuerit: ne ex eâ impuri quippiam in venas, ac habitum corporis, & locum vacuati sanguinis rapiatur.

105. Mundificantur primæ viæ, ventriculus scilicet, intestina, & mesenterium, per ea quæ laxativa & εὐκοπρωτικά nominantur: cujus generis, ex internis, est manna, flores cassiæ nigrae, cassia extracta, pulpa prunorum, seu diaprunis simplex, pulpa tamarindorum, diacassia cum mannâ, diaprunis lenitivum, elect. lenitivum, elect. de mannâ, diacatholicon, Tryphera Persica Johannis Damasceni, pilulæ de hierâ simplici, pil. assajeret. pil. Ruffi, alephanginæ, de aloë rosatâ, de aloë & mastiche, mastichinæ, de hierâ cum agarico, de aloë lotâ, syr. ros. sol. simpl. syr. viol. sol. mel rosatum solutivum, passulæ laxativæ, pruna Damascena vel Ungarica laxativa condita &c. Ex quibus manna dissolvi potest, vel in decocto foliorum sennæ, vel in decocto prunorum & passularum, vel in decocto hordei, aut cicerum: & ita colatur

eius aliquot horis ante prandium propinari. Cassia in formâ boli, cum saccharo; aut mixta cum electuario aliquo, saccharo addito, exhiberi potest.

106. Huc etiam pertinent glandes, ex melle cocto atq; concreto, admixtis interdum pulveribus aloës, agarici, salis communis aut gemmæ, hieræ pictæ &c. aut alijs rebus parati. Item clysmata, ex decocto communi pro clysteribus, oleis emollientibus, verbi gratia, oleo simplici, liliorum alborum, violarum, chamæmelino, lini, butyro, electuarijs lenitivis, saccharo Tomæo, sale communi &c. concinnata.

107. Externa sunt: unguentum Agrippæ, vel unguentum de artanita, imo ventri illitum: gossipium felle taurino imbutum, & umbilico admotum: cataplasma ex succo ebuli, & farina volatili paratum, & similiter umbilico calidè applicitum; cui, ut efficacius fiat, addi possunt pulveres aloës, hellebori, colocynthis, & fel taurinum.

108. Primis vijs hunc in modum expurgatis, ut sanguis ab oculo revellatur, & evacuetur, secanda erit vena externa cubiti, quam humeralem & cephalicam vocant, *l. de constit. art. Med. c. 17.* (aut ea non apparente, media aut basilica) in eodem latere cum oculo affecto: ut tantoperè Galeno & Hippocrati decantata ἐν θωρίᾳ & τὸ κατ' ἰξιν observetur. Et sanè humeralis venæ, aut medianæ, è directò sitæ, sectio, intra horæ unius spatium, oculorum perscpe dolores gravissimos compescuit, *c. 16. l. de vena sect.* Mitior & magis lenta fiet evacuatio, si vena sub pollice manus, cephalica & ocularia dicta, tundatur. In mensium & hæmorrhoidum suppressione, etiam poplitis, & malleoli venas incidere commodabit, plenitudine prius per gibberi venas diminutâ.

109. Multum autem sanguinis detrahendum erit: ita ut ad animi usque deliquium, ubi plethora adesset, Galenus processerit. Viribus tamen imbecillioribus existentibus, aut magnâ præsentè sanguinis redundantia, satius fuerit vacationem partiri, & si opus sit, non semel repetere. Quo in casu quidam mediam prius venam, ad rectius tollendam plenitudinem; ab hac demùm humeralem, revulsionis ergò secare malunt.

110. Si quid venæ sectionem dissuadeat, aut eadem præ-

missa fuerit, eius vicariæ, cucurbitulæ cùm scarificatione, colli lateribus, quæ venæ jugulares exteriores decurrunt (*Hippocr. l. de visu*) summo humero, scapulis brachijsque, uno vel pluribus locis affigantur, & perseverante morbo sæpè repetantur. Imprimis celebratur cucurbitula, aut levis, aut potius cùm scarificatione, ad occiput posita, post generalem corporis vacuationem: cuius etiam meminit Galenus, *l. 13. meth. med. c. 19. & l. de sang. miss. c. 19. & l. de remed. facile parab.* Sunt etiam, qui auriculæ in latere dolente scarificationem magni in hoc casu momenti censent.

111. Venæ sectionis vices etiam hirudines, post aures, aut supra externas colli iugulares venas positæ, supplere possunt: quarum administrationem Fuchsius, *l. 2. instit. sect. 5. c. 15.* edocet.

112. Inferiorum quoque partium, & artuum ligaturæ validæ, fasciis aut vinculis paulò latioribus factæ, sæpè solutæ iteratæque; nec non eorundem pannis asperioribus institutæ frictiones, deorsum ductæ, incipiendo ab inferioribus, ad superiores progrediendo, identidem repetitæ, in revulsione studio commodare quippiam poterunt, ut author est Galenus, *l. 5. meth. med. c. 3. & l. 2. κατὰ τόπ.* Præ cæteris, excellentissimum artis nostræ lumen, Johannes Crato, consulere solebat, ut panno asperiore, in lixivio forti madefacto, manè cubitus totus confricetur; donec partes illæ exulceratæ fuerint.

113. Fluentem quin etiam sanguinem, ex eiusdem Galeni loco ultimo citato, & *l. 4. κατὰ τόπ.* item Hippocr. *l. 2. de diata* assertionem, avertunt clysteres: qui ex decocto radicum fœniculi, liliorum alborum, herbarum betonicæ, euphrasie, malvæ, altheæ, parietariæ, brancæ ursinæ, violariæ, mercurialis, betæ, atriplicis, florum chamæ meli, meliloti, seminum lini, fœnogræci, cucumeris, melonum, prunorum, passularum, ficuum, myxariorum, Zizipharum, hordei; melle violato, sale, oleis & electuarijs thesi 107. indicatis, concinnari poterunt. Quod idem præstant suppositoria ibidem descripta.

114. Non desunt præterea, qui pedum & brachiorum balneas, & fots instituunt, ex aquâ calidâ: cui incoqui possunt origanum, calamintha, ruta, centaurium minus, abrotonum, pullegium,

legium, serpillum, betonica, folia lauri, baccae iuniperi &c. eique decocto calido manè ac vesperi pedes immitti.

115. His si fluxio sedari nequeat, validioribus insistentum, & extremis morbis extrema opponenda remedia: ad vesicatoria igitur & cauteria deveniendum. Applicantur illa post aures, aut in occipite, ad nucham: componunturque vel ex saponis nigri & salis vulgaris æquis portionibus: vel ex sapone & nitro: vel ex cantharidibus, in exquisitum lævorem tritis, fermento acri, aut pulpa ficuum, fimove columbino, & aceto scyllitico exceptis; quibus etiam alij pulveres pyrotici, ut seminis sinapi, euphorbij, sulphuris, piperis, &c. admisceri possunt: vel ex portione unâ cantharidum tritarum, & alicujus axungiae ceratave partibus quatuor: vel etiam Simplicia viridia, ut flammula Jovis, ranunculus, plantago aquatica &c. tunduntur, & dolenti loco imponuntur. Relinquuntur donec vesicae obortae fuerint; quod ferè intra quatuor, aut sex horas fieri solet: quæ postmodum forfice aperiuntur, apertæquæ servantur, donec omnis humor peccans sit evacuatus. Servantur autem apertæ, si locus butyro, vel oleo communi inungatur, ac desuper folium hederæ, brassicæ aut tussilaginis admoveatur. Quidam radicem chelidonij contusam, addito fermento, nuchæ: folia simul & radices conquassatas, pedibus admovebat.

116. Cauterium, setaceum dictum (licet aliquando frigido ferro paretur) inter primam & secundam, vel secundam & tertiam cervicis vertebra, hunc in modum inuritur. Cutis illius loci, transversâ lineâ prius notata, tenaculâ utrinque perforata comprehenditur, volubroque versatili fortiter constringitur. Deinde stylus ferreus candens per ora tenaculæ cutimque interjectâ transmittitur. Facto sic foramine acus, funiculum sericeum, laneum aut setaceum trahens, trajicitur. Tenaculâ acutæque remotis, funiculo relicto, similiter folium hederæ aut brassicæ, butyro illitum, imponitur, donec, crusta decidat. Qua detracta funiculus bis quotidie versandus, ac detergente aliquo, verbi gratia, linimento ex terebinthina, melle & pulvere ireos, inungendus est; diebus ad minimum triginta, aut quadraginta. Quàm enim hoc præsidium sæpissimè præsentaneo auxilio fuerit, multis exemplis

doceri posset. Segnius operatur fonticulus, in brachio lateris dolentis, inter bicipitem & deltoidem musculum inustus: de cuius, ut & reliquorum cauteriorum administratione videatur Capivaccius, Gavassetius, Claudinus, Thomas Vienus. Veteres, ut fluentes humores intetcerent, vasa, temporum exurere, aut excindere solebant: ut colligere est ex Hippocr. *l. de loc. in hom.* Galen. *l. 13. meth. med. c. 22.* & Aristoteles quoque *sect. 31. probl. 5.* meminit.

117. Ubi fluxio restiterit, ad faciendam derivationem, sanguinisque ex oculo retractionem, vena frontis, aut quæpiam ex syncipitis, vel temporum venis, quæ magis tumet, aut vena linguæ, incidenda, aut ad motis sanguisugis aperienda venit. Quidam fonticulum in syncipite, quæ sutura coronalis & sagittalis junguntur, instituunt: imitati Hippocratē qui *l. de loc. in hom. caput ad os usq;* secare jubet. Indurata phlegmonarum in oculis reliquæ, incisæ quæ ad magnum decurrit angulum venæ exoluuntur, *l. de cur. rat. per sang. miss. c. 19.*

118. Si calidus & spirituosus sanguis oculos infestat (quod ex vehementiore pulsatione cognoscitur) arteriam quandam temporum secare generosum Galeno est auxilium, *l. de cur. rat. per sang. miss. c. 22. l. 4. κατὰ τόπον. l. 13. meth. med. c. 22. l. de oculis.* Quod dum exequi parant, ob metum ne postmodum prorumpens sanguis sisti rursus, & cicatrix induci nequeat, propter arteriæ densitatem, duritiem, pulsationis perennitatem, aneurismatis periculum: cutim primò dividunt: arteriam à circumfictis particulis liberant, subjectis vinculis, sanguinis quantum sat est emissio, arteriam utrinque vinciunt, & quod medium interiacet more variicum excindunt. Hunc metum excellens Chirurgus Paræus putat esse supervacuum; cum multiplici experientia didicerit, non magis arteriotomiam quàm phlebotomiam periculosam esse; licet consolidatio paulò tardior succedat. Sanguinis fluxum nullum unquam supervenire dicit: modò deligatio apte facta sit, hæreatq; totum quatrimum, appositis ut decet plagulis.

119. Posset etiam materiæ portio per urinas educi, diureticis lenioribus, ne sanguis magis incendatur: qualia sunt aquæ, & decocta parietariæ, alkekengi, fragorum, fragariæ, graminis, melonum, cucumerum, taraxaconis, oxalydis, plantaginis, aspara-

ragi

ragi, fœniculi; cùm syrupo è succo limonum, acetoso composito, oxy-mel. diuretico: emulsio è quatuor seminibus frigidis maioribus, & minoribus, cùm aqua aliqua diuretica facta.

120. Hæc dùm ita administrantur, topica interim nulla sunt ratione negligenda; sed & ipsa pro morbi temporum, & symptomatum ratione varianda. Si igitur per vasa externa materia fluat, pro eius interceptione, fronti, temporibus, vel etiam venis jugularibus, occipitio, & oculo clauso palpebris, ac post aures, medicamenta actu & potestate frigida, defensiva vulgò dicta, ex astringentibus, adiectis quandoque etiam emplasticis, parata & applicata profunt.

121. Paratur in hunc finem utile cumprimis epithema ex plantaginis succo: cui interdùm albumen ovi benè conquassatum permiscetur. Fit defensivum commune, ex bolo pulverizato, subacto cùm aceto, & ovi albumine: cui si æqualis cùm bolo gypsi portio addatur, efficacissimum censetur. Item mastiche & olibanum in albumine ovi dissoluuntur. Componuntur epithemata, cataplasmata, unguenta, aut, ut diutius hæreat, minusque in oculum materia destillet, emplastra: ex succo rosarum, solani, sempervivi, acaciæ, hypocisthidos, omphacio; ex viridibus vitium folijs, per se, aut cùm polenta, folijs myrti, lentisci, salicis, rubi, coriandri, endiviæ, sempervivo, portulacâ, lenticulâ palustri, rosis rubris, balauustio, malicorio, gallis, nucibus cupressi, fantalis rubris, sanguine draconis, bolo Armeno, lapide hæmatite, vitreolo albo, gummi arabico, tragacantho, mastiche, thure, vernice, amylo, farinâ volatili, farinâ hordei, pice, gypso usto, asphalto, ladano, camphora, croco, myrrha, seminibus & capitibus papaveris albi: quæ excipiuntur modico aceti, & albuminibus ovorum, aquâ rosaceâ, plantaginis, vino astringente, infusione gummi tragacanthæ, in aquâ myrti, vel rosarum factâ, oleo rosaceo, myrtino, cerâ albâ. Ter, quater, aut sæpius in die repetuntur; emplastra verò triduo, si perseveret defluxio, renovantur. Horum in locum utiliter etiam substitui possunt emplastrum ad hernias, cùm oleo myrtillorum remollitum, unguentum Comitissæ, unguentum astringens Fernelij.

122. Ipfis autem oculis perpetuò fluxionis initio, uni-

versaliter prius evacuato corpore, pharmaca repulsoria imposita, injecta, instillata, insufflata, aut stylo argenteo osseove polito inuncta, transversim clausis palpebris indita competunt. Sint autem talia, ut & omnia quæ oculis induntur, minimè exasperantia, hoc est, non vehementem sortita astrictionem, non acria, non amara, non falsa, non acida, ne violenter in oculos agendo noxam inferant, doloremque augeant; non nimis viscida, ut adhærentia citra molestiam avelli non possint, aut relicta computrescant: sed tum propriâ suâ substantiâ moderatiora, tum lenitivi liquoris admissione adhuc magis talia reddita; mediocriter crassa & lenta, si diutius inhæreere ea velimus. Lenitivos liquores Galenus dicit ovi candidum, fœnogræci decoctum, magisque adhuc ipsum lac, *l. 4. κατὰ τόπ. c. 2. l. de remed. facile parab. l. 2. ad Glauc. c. 2. l. 13. meth. med. c. 22. l. de opt. secta ad Thrasib. c. 9. Libro 4. κατὰ τόπ. & l. de oculis* addit gummi, & tragacantham. De lacte advertendum est, ut sit mulieris juvenulæ, & boni succi, recens expressum, *l. 4. κατὰ τόπ. c. 2.* Lac autem oculo impositum sæpius commutandum est: citius enim quàm ovi albumen corrumpitur. Si oculus pulveres, quibus interdum opus est, etiam tenuissimos ferre nequeat; panno lineo subtili includendi, & in liquore infundendi, isque postmodum oculis instillandus est.

123. Commendantur hunc in usum à Galeno, *l. 4. κατὰ τόπ. c. 2. & libris de simpl. facult.* folia rosarum, & flores, & succus, spica nardi, crocus, lycium, hypocisthis, pompholyx, spodium lotum, amyllum, plumbum ustum & lotum, cerussa lota, gypsum ustum, lapis hæmatites, antimonium lotum. Addunt alij mastichen, bolum Armen. corallum rubrum, vitreolum album, camphoram, saccharum candum: ex quibus variæ medicamentorum formulæ concinnantur.

124. Fiunt igitur collyria liquida ex aquâ rosarum, calicum præsertim, plantaginis, tormentillæ, florum tapsi barbati, florum ligustri, prunellæ, portulacæ, sempervivi, anserinæ seu potentillæ, solani, myrti, aqua albuminum ovorum coctione induratorum, aqua quæ à nive Martij, dissoluta in vase vitreo provenit, mucilagine seminum psyllij, sumach, lacte mulieris, aut bubulo, albumine ovi agitato, donec aquæ instar fluat, spumâ demptâ. Quibus

bus aliquando adduntur tutia præparata, vitreolum album, camphora, & alia suprà recensita: composita etiam; ut si e falbum sine opio, si e de thure Rhasis, si e de rosis Mesue. Insuper quæ oculos peculiari proprietate respiciunt, ut fœniculum, euphrasia, verbenæ, chelidonium majus, ruta, consolida Regalis, & eorum liquores stillatitij, omnibus ocularijs medicamentis admiscuntur; calidiora tamen magis post statum. Quæ omnia, quoad præsens, actu frigidiuscula oculis instillantur, aut panno lineo tenui istis madefacto oculi foventur. Nec enim oculus ligandus; ne talia incallescenza oculum recalfaciant.

125. Parantur decoctiones, quæ per spongas subinde oculis admoventur: ex radicibus & folijs pentaphylli, radicibus & folijs plantaginis, floribus violarum, rosarum, nymphææ, seminibus papaveris albi, myrtillorum, psyllij, cydoniorum, radice mandragoræ, mori, & similibus, in aquâ fontanâ, aut aquis stillatitijs suprà nominatis. Cataplasmata formantur ex plantaginis, rubi aut myrti folijs recentibus, vel decoctis parùm, & contusis, vel papaverum capitibus, in aquâ coctis: quibus polenta admiscetur. Sic quoque pomorum acidorum, pyrorum austeriorum, vel cydoniorum, assorum prius ad ignem, vel sub cineribus, vel decoctorum pulpa, oculis imponitur. Aut illinantur ijdem unguento Nihili ad oculos, quod in officinis nostris prostat.

126. Principio præterlapso (circa quintum magna ex parte morbi diem) sub incrementi & vigoris tempore, ubi lordes prius aquâ rosaceâ ablutæ fuerint, repellentibus istis discutientia ac desiccantia commiscenda sunt: plus tamen, ac ferè æquis portionibus, in statu, minus in augmento: jure omnibus inflammationibus debito, *ex l. 13. meth. med. c. 5. & 6. l. 14. meth. med. c. 7. l. 1. de comp. medic. κατὰ γένῃ, l. 6. de comp. med. κατὰ τόπ. l. 2. ad Glauc. c. 2.*

127. Adijciuntur proin repellentibus istis. sarcocolla, aloë, myrrha, thus, cornu cervinum ustum & lotum, castoreum, folia malvæ, althææ, flores chamomillæ, meliloti, anethi, semina lini, fœnogræci, mucilago seminum cidoniorum, lini, althææ, fœnogræci: & ex repellentibus illis superioribus continuantur, quæ simul concoquendi & desiccandi vi quâdam pollent: ut est
crocus,

crocus, cerussa lota, camphora, tutia præparata, spica, lycium, amyllum, *l. 4. κατὰ τόπ. c. 2.* Excipi poliunt, quando magis discutere volumus, lacte, quod virtute feri vim habet sine morbo detergendi: item luteis ovorum, aquâ fœniculi, euphrasiæ, & similibus.

128. Galenus *l. 13. meth. med. c. ult.* utitur fomentò ex aquâ dulci tepido. Fomentum alij parant è milio, thure, castoreo, spicâ, croco, & fellibus animalium, mitioribus tamen, ut piscium, suum, agnorum, gallinarum, perdicû, è fœniculo, ex euphrasiâ, & alijs. Benefacit decoctum malvarum, althææ, cydoniorû, meliloti cum primis, & fœnogræci. Quod fœnogræci decoctum Galenus, loco modò citato, *l. 4. κατὰ τόπ.* singulariter celebrat, atq; omniû maximè sine offensa digerere asserit. Lavare autem prius curiosè fœnogræcum jubet, ne quid illi vel pulveris, vel sabuli adhærens clam lateat. Talia fomenta per spongiam, tepida, aut calidiuscula, identidem oculis applicantur. Ex compositis medicamentis hîc usum habent trochisci albi Rhasis, sive ex thure Rhasis, sive ex thure Galeni: quæ in liquoribus accommodatis, affuso interdum vino albo, dissolvuntur; pro drachmâ unâ collyriorum, uncias duas, aut tres liquorum sumendo.

129. Declinante morbo solis digerentibus, & impactos humores dissipantibus, rectè curam perficimus: ad quod faciunt modò enumerata discutientia. Usitatiora sunt, quæ fiunt ex sanguine columbarum calente, è venis alarum petito, ex lacte muliebri & thure, adjecto croco: ex seminibus fœnogræci, floribus chamæmeli, meliloti, euphrasiâ, chelidonio, betonicâ, lilijs, eorumque radicibus, parthenio, pulegio, abrotono; seminibus fœniculi, seselios, cymini, farinâ fabarum, mucilagine seminum lini, & fœnogræci: ex quibus, affusâ etiam vini portione, fomenta, suffimenta, sacculi & cataplasmata efformantur. Ovum ad duritiem coctum, detractâ testâ; pomum item putre, calens oculo apponitur. Felix Platerus pulmonem vel hepar columbæ, cruenta adhuc, & tepentia, supra oculum ligare jubet. Quidam usque ad chalcitidem, æris squamam, æs ustum progrediuntur, eaque cum liquoribus lenientibus incorporant. Convenit pulvis citrinus Rhasis. Veteres enim, ut in totâ curâ, ita & hîc monoëmeris suis plu.

plurimum tribuebant, ut liquet ex *c. 2. l. 4. κατὰ τόπ.* ex quo etiam libro, & *c. 16. l. 7.* Pauli Æginetæ, Alexandro Tralliano, & alijs, varias ad varios scopos reperire licet formulas.

130. Quidam istam humorum desiccationem, & dissolutionem, etiam internis medicamentis procurant: inprimis autem decocto radicis chinæ, aut sarzæ parillæ, aut etiã, in frigidiore corporum & cœli constitutione, decocto ligni guajaci, vel sassafras, præsertim si cichoraceis & passulis contemperentur. Adduntur autem semper decoctis istis Simplicia quædam ophthalmica. Et Capivaccius quidem, ante quemlibet haustum, talium decoctorum, pilulam unam ex pulvere chinæ, salsæ &c. ex quibus decoctum paratum, & pulvere euphragiæ ac fœniculi, cùm syrupo de betonicâ concinnatam, assumere jubet. Sed de præparatione, usu & administratione talium decoctionum cùm passim multa legere liceat; non est ut hîc longiores simus. Illud tamen addendum erat; non convenire harum usum, ubi insignis quædam calida vel sicca viscerum intemperies subest.

131. Morbo ipso hunc in modum expugnato, partis imbecillitas relicta corrigenda venit: quod tùm internis, tùm etiam externis præstamus præsidijs. Externa sunt, si aquis ophthalmicis, thesi 124. denominatis, sæpius oculi foveantur. Authores laudant vinum generosum, in quo euphragia, & fœniculum ebullierit, aut quod aquâ fœniculi dilutum sit: vel etiam vinum rubrum stypticum, si ob aciem oculi dispersam, ut loquuntur, astrictione opus sit. Quo in casu Capivaccius etiam acaciam, omphaciũ, balauftium, gallas omphacitides, collyrium è granatis acidis, liquoribus admiscet. Volunt autem parari patellam, seu vas argenteũ, aut vitreum, ad proportionem magnitudinis oculi efformatum; cui vinum illud commodè infundi, in eoq̃ue oculi immergi possint. Veteribus in usu erat collyrium nardinum.

132. Interna sunt: myrobalanichebulæ, & emblicæ conditæ, manè comestæ, atq̃ue etiam nuclei earum, in ore contenti: nux moschata condita: fœniculi semina saccharo incrustata: euphrasia herba crebrò masticata: conserva euphrasiæ, conserva betonicæ, conserva florum tunicæ, conserva consolidæ Regalis: electuaria optica Augustanorum: ex quibus,

additis interdum aliis etiam pulveribus ophthalmicis & cephalicis, adjecto etiam, tempore minus calido, ratione affectuum rheumaticorum, pauxillo theriacæ, vel Mithridatij, cum syrupo de betonica, aut simili, electuaria : aut ex solis pulveribus, verbi gratiâ, euphrasie, rutæ, chelidonijs maioris, verbenæ, consolidæ Regalis, betonicæ, thymi, seminum fœniculi, fileris montani, florum anthos, rosarum, caryophyllorum, cinamomi, macis, xyloaloës &c. cum saccharo, in aquis euphrasie & fœniculi dissoluto, cui guttæ paucae olei fœniculi, aut cinnamomi, Chymicâ arte destillati, adungi queunt, tabulata parari possunt.

133. Sunt præterea quædam, quæ inspecta, aut gestata, in ophthalmia vulgò juvare creduntur : ut est achates lapis & saphirus inspectus : lapatij vulgaris radix, luna decrescente effossa, gestata : lapis bubuli fellis, naribus inditus.

134. Fuit isthæc cura ophthalmiæ sanguineæ : sed quæ cæteris etiam ophthalmiæ speciebus accommodari potest : modò sequentia, quæ de singulis in specie tradituri sumus, ritè observentur.

135. In ophthalmia igitur biliosa, post sanguinis missionem, quæ hîc passior esse debet, humores acres, & ferventes, mitigandi, & contemperi sunt, syrupo rosato simplici, syr. è rosis siccis. syr. viol. simpl. syr. de succo endiviæ, syr. de nymphaea, syr. acetoso simpl. syr. granatorum, syr. de succo acetosæ, syr. papaverino, syr. iuiubino : decocto cichorij, acetosæ, capillorum Veneris : aquâ acetosæ, lactucæ, cichorij, endiviæ, plantaginis, rosarum, violarum, solani, verbenæ, euphrasie.

136. Præparatis humoribus biliosis etiam purgatio instituenda : ita nobis viam præeunte Hippocr. *l. de loc. in hom.* Galeno, *l. 2. de diff. febr. c. 11. comm. aphor. 17. & 31. sect. 6. l. de ocul. & alibi.* Sæpè namq; oculorum phlegmone solâ purgatione per alvum uno die sanata est, *l. 13. meth. med. c. 11.* Mitioribus autem sub initio intentamus, veriti ne fortiori pharmaco humores agitati, uberius ad oculos confluant. Huc faciunt cassia, manna, cum tamarindorum decocto, rhabarbarum, myrobalani citrinæ, diaprunis simplex, pulpa tamarindorum, serum lactis, infusio sennæ (quæ, quòd singulariter oculos respicere credatur, plarisque purgantibus in oculorum affectibus commiscetur) hiera picra, catholicum,

sympus rosatus solutivus simplex, syr. violatus sol. syr. de cichor. cum rhabarb. mel violatum solut. decoctum capillorum Veneris, pilulæ dei hierâ simplici, pil. de aloë rosatâ. In contumacia tamen quavis ophthalmiâ, à cacoymiâ natâ, dubium non est, ex ipsius quoq; Hippocratis, loco citato, sententia, quin validiora etiam sint exhibenda: ut est, præter cætera, electuarium è succo rosarum, elect. rosat. Mesue, elect. de psyllio, extractum rhabarbari simplex, extr. aloës, pilulæ aureæ, & singulares hîc pil. Sine quibus. Polychrestæ sunt pil. Arabicæ, pil. ex quinque generibus myrobalanorum, pil. aggregativæ, extractum catholicum Theophrasti, extr. holagogon Andernaci, extr. tabellarum, extr. rhabarbari compos. syr. diasereos, & diacnicu Andernaci, decoctum myrobalanorum, decoctio aperitiva major, cum rhabarb.

137. Repellentia dein eligenda mitiora: vitanda in graviore malo emplastica; eò quòd, authore Galeno, *comm. aphor. 31. sect. 6. & l. 4. κατὰ τόπ. c. 1.* fluxiones vehementes reprimere haud valeant, sed excerni prohibeant: unde, si humores fluentes acres extiterint, corneam erodi contingit; si verò multi, extendi, ac vehementer irritari, ac si rumperetur: ex quibus, nisi medicamentum fuerit magnoperè stupefaciens, dolores atroces generantur.

138. Galenus noster, *l. 13. meth. med. c. 21.* veteres dicit in tali ophthalmiâ magna cum consideratione ad ovi devenisse humorem, electo scilicet ex eo, quod & mordens minimè esset, & glutinosum. Nam quòd minimè mordeat, eo ipso acres sine offensa eluit fluxiones, dolorem etiam maximè mulcet: quòd lentus & glutinosus, omnes asperitates, à tali fluxu excitatas, lenit, constantius quàm tenuis, & aquosus humor, in loco permanet. Ne minùs & lacte iuvenulæ fœminæ uti nos jubent, quæ sit boni succi. Atque id ipsum cum tenui humore, rosarumque albarum stillatio liquoze permistū, commodum hîc erit medicamentum: non semel tantum, aut bis in die, sed ter, quater, & sæpiùs applicatum, ubi vehementior dolor urget: tenuibus in eo linteis madefactis. Imò perpetuò, & subinde imponenda medicamenta sunt, quia novo humore, & lachrymis effluentibus eluuntur.

139. Ubi concocta jam phlegmone ipsa fuerit, & corpus simul vacuum; tùm utique lavationes in balneo (tepido aquæ

dulcis) ijs sunt aptissima. Dolores enim statim sedant, & fluxiones quæ ad oculos feruntur sistunt: maximâ quidem eius parte inter lavandum per totum corpus excretâ, reliquo verò diluto, *l. 13. meth. med. c. 22. l. 4. κατὰ πόντον. comm. aphor 31. sect. 6.*

140. Crassiores succi, ut pituitosi, & melancholici, ubi malo occasionem dederint, parum sanguinis detracto, ad eorum præparationem & evacuationem nos accingere debemus. Crassos humores, & viscidos, inquit Galenus, *l. quos purgare oporteat &c.* prius attenuare, & incidere oportet, meatusq; per quos transfumuntur, atque attrahuntur ij, aperire ante medicamenta purgantia, si purgatio modis omnibus optima sit futura.

141. Ex ipsis autem præparantibus tales humores, ob inflammationem deligenda ea, quæ minùs sunt calida & acria: ut, ad pituitam quidem, mel rosatum, syr. acetosus simplex & compos. oxymel simpl. & compos. syr. de betonicâ, syr. de stoechade: aquæ ophthalmicæ, ut euphrasie, fœniculi, verbenæ, aquâ betonicæ, aq. pœoniæ, aq. primulæ veris, aq. hyssopi, aq. florum chamæmeli, aq. stœchados, aut horum decocta. Ad melancholiam: syr. de fumariâ simpl. syr. de scolopendrio, syr. borrag. syr. buglossæ: aquæ & decocta borraginis, buglossæ, fumariæ, asplenij, veronicæ &c.

142. Expurgatur pituita præparata agarico, myrobal. emblicis, chebulis, belliricis, hierâ picrâ, diaphœnico, pil. alephanginis, de agarico, fœtidis, cochijis, & cum primis pil. lucis majoribus, & pil. de octo rebus seu octomeris Nicolai Præpositi: extracto agarici, cum syr. de agarico, melle ros. solut. decocto Andernaci, aut decoctione aperitivâ lenitivâ majore. Melancholia senâ, epithymo, myrobal. Indis, polypodio; hierâ Ruffi, diasenâ, confectione Hamech, pil. Indis, pil. de fumo terræ, pil. de lapide lazuli, extr. hellebori nigri, cum syr. de senâ, de epithymo, de fumariâ compos. de polypodio, & decocto senæ, decocto epithymi, decocto fumariæ.

143. Si caput eiusmodi humorum redundantiam ad oculos transmittat, universalibus, si ex usu videatur, præmissis, masticatorijs etiam, ac gargarismis, pituitam capitis elicere tentandum, ex præcepto Hippocratis, *l. 6. epidem sect. 2. Galeni, l. 6. de sanit. tuend. c. 12.* Verum hæc ad capitis potius morborum curationem, de qua.

de qua in præcedentibus abundè ab alijs actum, spectare videntur. Errhina autem propterea omittenda censemus; quòd metus sit, ne humores ad oculos magis trahantur. Ut enim masticatoria ad posteriorem: ita errhina ad priorem capitis partem materiam perducunt.

144. Topica huic differentiæ conveniunt, non quæ reperiuntur ac reprimunt (ut nec ulli ophthalmiæ à congestione natæ) sed quæ evocant ac digerunt, ut colligere est ex *c. 6. l. 13. meth. med. & ex Pauli l. 3. c. 22.* Constat enim, repellentibus tùm locum non esse, cùm materia quæ influxit pestilens est & venenata, cùm critico modo depulsa, cùm in emunctorijs collecta, cùm in tali loco consistit, ex quo metuenda regurgitatio ad partem principem, cùm acerbum excruciantemque dolorem habet adjunctum, cùm insignis plethora, aut cacochymia adest, cùm denique materia est crassa, validè impacta, & repulsioni inobediens.

145. Potiùs igitur discutientibus suprà recensitis contrahendum: inter quæ Galeno præcipuè commendatur decoctum meliloti, chamæmeli, & vel maximè decoctum vel succus fœnogræci; qui hunc in modum paratur. Fœnogræcum diligentissimè purgari & ablui debet: postea in aqua purissima per diem & noctem maceratum, in fictili exactè decoqui: effusaque priore aquâ, & aliâ purâ affusâ, ad ignem splendidum, fumo carentem, exquisitissime coopertum, ad liquidioris mellis consistentiam coqui: inde per linteum succus citra expressionem excolari, *l. de re-med. facile parab.* Hunc, quoad viscositatem, Galenus dicit similem esse ovorum albugini: discussoriam, moderatè calfactoriam, ob idque multos dolores mitigatoriam possidere facultatem, *l. 4. κατὰ τόπον.* Aut si nec in toto corpore humorum copia adsit, nec à capite in oculos defluxio fiat: verùm crassus sanguis oculorum venulas intendant, easque squalidas habeant, & propterea valdè tumidas, ac plenas sanguine, balneum rursus temperatum præcipiendum erit, quod meatus calefacere ac laxare valet: ac deinde vinum meracius exhibendum; quod, ut suprà dictum est, & diffundit, & evacuat, & obstructions aperit, *comm. aphor. 31. sect. 6.*

146. Si flatuoso spiritu tunica adnata distenditur, vacuato priùs in his quoque toto corpore, sed & humorum momento.

averso deorsum; mox localibus remedijs utendum: non tamen neque hic ijs quæ repercutiant ac reprimant, sed potius ijs quæ discutiant. Igitur scenogræci decoctum ijs infundendum est, *l. 13. meth. med. c. 22.* In crebro etiam usu sunt vaporations, ex milio, *l. 12. meth. med. c. 8.* & sacculi, ex milio & furfure parati, decoctis digerentibus aspersi.

147. Tandem in chemosi, Galenus peculiariter utebatur hoc præsidio, quo confestim illa sedata fuit. Ovi luteum cum muscæ carne terebat, atque ubi ad cerati formam deducta erant, linteo excepta oculo laboranti imponebat, *l. 4. κατὰ τόπ. c. 8.*

148. Proposuimus hætenus ordinariam & methodicam ophthalmiæ curationem: verum quod in alijs morbis sæpius us venit, illud in hoc affectu est frequentissimum: ut nimirum symptomatum vehementia medentis curam ad se pertrahat, & legitimam medicationem pervertat. Maximè autem hic urget dolor, ob sensum tactus oculorum exquisitum sævus; calor item & rubor: quibus quomodo convenienter occurratur indicandum.

149. Dolor atrox quovis tempore anodynus mitigandus est, ijsque vel solis, vel alijs medicamentis, pro diversis scopis facientibus, admixtis; qualia multa in superioribus jam proposita sunt, quæ & materiæ morbum sanantis, & dolorem demulcentis rationem habent. In usu frequentiore sequentia deprehenduntur. Decoctum seminum scenogræci, seminum lini, sem. cydon. sem. psyllij, sem. & capitum papaveris albi, flor. chamæmeli, meliloti, malvæ, althææ, violarum, hordei mundi, sesami, quæ cum spongijs applicantur. Mucilago sem. psyllij, cydon. scenogr. lini, althææ, malvæ, gummi Arabici, tragacanth. cum aquis vel decoctis flor. chamæmeli, meliloti, malvæ, althææ, aut sem. scenogr. & alijs supra dictis extracta. Aqua etiam & succus rosarum, chamæm. melil. euphras. &c. lac quodvis, in primis muliebri: ovi vitellus, vel solus, vel cum albumine mistus, tostus interdum, aut lcoctus: thus, crocus. Matthiolus singulariter commendat lac muliebri, & aquam rosarum, in qua accensum thus trigesies extinctum fuerit. Celebratur etiam crocus, cum lacte muliebri, & vitello ovi commixtus: item amyllum, cum aquâ rosarum subactum. Cataplasmatibus instar apponuntur: caseus recens, salis expers: caro vitulina,

vitulina, recens abluta, quæ singulare est Empiricorum remedium: pulpa pomorum dulcium, coctorum, aut sub cineribus affatorum: pulpa pomorum semiputridorum, modicè afforum: medulla panis, decocta, vel per noctem macerata, in lacte, vel aquâ rosaceâ, aut succus expressus, aut cum rosaceo receti, croco- & ovi vitello subacta: scenogræci, vel hordei, vel lini seminis farina, aquæ decoctionis capitū papaveris, aut alijs liquoribus immista. Pilulam sambuci, in aquâ communi, vel rosarum maceratâ, aliâve convenienti, Chirurghi applicare solent. Dn. Crato jubebat detrahere pelliculam internam ex leporinis auribus, eamque imbue-
re lacte muliebri bono, ac recenti, & madidam oculis clausis aliquoties applicare. Noctu verò palpebras, & totum oculum, maxime ad angulos & extremitates, leniter inungere isto unguento, cujus mirificam efficaciam expertum sedicit, & pro secreto habuisse. Accipiat butyrum, si haberi potest, mense Majo factum, aut aliud recentissimum, diligenter elotum; vel loco illius medulla bovina, è cruribus, vel cervina: atque huic admisceatur lapidis calaminaris, in tenuissimum pulverem triti, quantum accipere poterit: &, uti dictum, hora decubitus applicetur. Repeti autem aliquoties noctu inunctio ista potest, si præsertim dolor vehementer urgeat. Mane abluitur aquâ rosaceâ & sceniculi, in quâ particula pomi dulcis sit decocta. Unguentum Nihili vulgò ad eundem finem usurpatur.

150. Narcotica non nisi extremâ urgente necessitate, ubi reliqua præsidia nihil profecerint, & jam gravissima pericula, ut synopes, & hinc mortis, instent; ac potius in biliosâ, quàm pituitosâ, aut flatulentâ ophthalmiâ conceduntur. Qua de re gravis extat admonitio Galeni nostri, *comm. aphor. 31. sect. 6.* Si, inquit, medicamentum fuerit adeò vehementer stupefaciens, ut ex eo oculi maximam inflammationem non sentiant: necessarium est, simul vim visoriam adeò lædi, ut cessante inflammatione, vel debilitate, vel nihil omnino videant; simul quandam præduram dispositionem, & quæ difficulter sanari possit, in oculorum tunicis relinqui. Et *l. 3. meth. med. c. 2.* multos nosti ab ejusmodi medicamentorum usu, cum liberalius fuissent admota, nunquam postea naturalè statum recepisse: sed ex his principio quidem obscurè at-
que

que ægrè vidisse; tempore verò suffusione; vel pupillæ nimîa dilata-
tione, vel tabe, vel corrugatione occupatos.

151. Sunt autem talia partim intrinseca, licet rarior eorum
usus sit, & Galenus de externis solùm locutus videatur: partim
extrinseca. In illorum albo sunt: laudanum opiatum Paracelsi,
Requies Nicolai, Philonium utrumque, Theriaca & Mithridatium
recens &c. quæ vel cùm saccharo, in formâ boli; vel cùm vino, aut
alio liquore, in formâ potionis; aut, ut laudanum, in formâ pilula-
rum exhibentur. Hæc opium ferè recipiunt; cujus aliquot gra-
na lacti, aut, secundùm Avicennam, aquæ saccharatæ, vel mellitæ,
alijsve medicamentis anodynis, unâ cùm croci granis quibusdam
adijciuntur. Parantur item ex succo & folijs hyoscyami, cicutæ &
mandragoræ; tùm per se, tùm cùm polentâ mistis: pulpa pomo-
rum maturorum Amoris, pomorum strychnodendri. Veteribus
in usu erat si efalbum cùm opio, si ef de rosis Mesue, si ef viride An-
thæi, si ef citrinum Mesue, aptis liquoribus dissoluta. Applicantur
temporibus, fronti, &, si opus sit, ipsis etiam oculis. Galenus, *l. 12. meth. med. c. 8.* auribus infundit medicamentum, ex castoreo &
papaveris succo confectum, ac sapâ liquatum. Vbi etiam utiliter
admonet, ut, si quando ad stup facientium usum necessitas nos
compulerit, postmodum frigiditatem ab opio relictam corriga-
mus calefacientibus medicamentis: quale ipsi erat collyrium è
cinnamomo.

152. Ruborem & calorem extinguunt, præterea quæ
reprimentium nomine suprà indigitata: aqua fragorum, illis prius
in eo vase, in quo destillantur, putrefactis in fimo: aqua fragariæ,
aqua florum cichorij, aqua endiviæ, cucurbitarum, papaveris ru-
bri si ef erratici, lenticulæ palustris, borraginis, buglossæ, cyani
utriusque, florum convolvuli utriusque, calendulæ, liliorum con-
vallium, basiliconis, linariæ, florum sambuci; mucilago tragacan-
thæ, ex dictis aquis elicta; succus lactucæ succus solani. Ad contē-
perandâ humorum acrimoniam hîc etiâ adduntur ovorum albu-
mina, camphora, tragacanthum, tutia præparata, cerussa lota, pom-
pholyx lota, lapis hæmatites, lapis calaminaris, vitreolum album.

153. Istis ubi morbus semel fuerit profligatus, ne subinde
recurrat, & recrudescat, præcavebitur idoneâ victus ratione, &
sex

sex rerum non naturalium legitimo usu; quem ex superioribus colligere, haud erit difficile: inter quæ tamen parcior cibandi ratio facile primas tenet. Et sicubi humores in quantitate, aut qualitate vitium contraxerint, commodæ maturè instituantur vacationes, siue per venæ sectionem, in malleolis aut gibbero factam, siue per purgationem, vere & autumnò institutas, *l. de cur. rat. per sang. miss. c. 7.* siue per scarificationes, siue per setaceum, aut brachij fonticulum. Ubi circa purgantium usum illud tenendum: probare nos potius, cum Excellentissimo Cratone, leniora cathartica, ut pilulas mastichinas, assajeret, de aloë lota, vel aloë & mastiche, singulis vel alternis mensibus, aut omninò crebrius repetitas, quàm vehementia illa, & scammoncata, quæ ob nimiam violentiam naturam plùs quàm par est labefactant.

154. Phimosis (ut hæc obiter addamus) post universalia remedia, curatur fomento ex malva, folijs violarum, semine fœnogræci, & similibus: vel cataplasmate ex pulvere libi lini, decocto cum lacte bubulo, & modico oleo liliorum: & alijs, quæ ex superioribus nullo negotio intelliguntur.

155. Sclerophthalmiâ qui laborant oculi, crebrò spongijs aquâ calida imbutis foveri debent. Item ovum palpebris in lecto imponitur, cum rosaceo, vel adeps anserinus, Frigida, & quæ indurant, vitanda: caput velandum ungendumque, alvus ducenda, *Paulus l. 3. c. 22.*

156. Xerophthalmia curatur balneis, inunctionibus, & victu probi succi. Utrisque verò istis communiter conveniunt medicamenta acria; ut vellachrymas provocent, per quæ & durities emollietur, & siccitas humectabitur, *ibid.* Utile decoctum malvæ, violarum, hordei mundati.

157. Ptorophthalmiam, ex salso & nitroso humore contractam, convenit fovere poscâ, lenticulæ decocto, & rosarum. Laudatur Erasistrati panchrestos: ex æris drachmis sex, misyos totius, myrrhæ, singulorum drachmis tribus, croci sesquidrachmis, piperis drachmâ, vini Chij & passii Cretici, singulorum cyathò uno & dimidio, incoctis quoad mellis spissitudinem habuerint. Hoc etiam in sclerophthalmia & xerophthalmia idem Palus loco citato laudat. Si hæc sint exigua, addunt alij fotum ex aquâ rosarum te-

pidâ, mixtâ cûm aceti pauxillo, vel decocto radicis lapathij acuti,
acetosæ & malvæ.

158. Hæc sunt quæ de dignotione & curatione ophthal-
miæ proponere hoc tempore potuimus. Utinam verò corporeis
oculis hunc in modum confirmatis, mentis etiam oculum inten-
dere, & rerum naturam penitus introspicere nobis daretis, qui &
oculum creavit, & Sanatorem nostrum se esse profitetur.

AD PRÆSTANTISSIMUM
Dn. Respondentem Amicum
meum.

I.

SI Pietas, si Vera Fides, si Candor & Aequum,
Sobrietas, Medica Cognitioq; rei,
Si quoq; Judicium dextrum, si Cura Laborq;
Sunt nobis Fama symbola certa Bona;
Dispeream, si non S T E G M A N N I M ad sidera tollent:
Vel certè Virtus tendit in exilium.

F.

M. Johannes Paulus Crusius,
Pr. Cl. Pr. & P. L.

I I.

Gemmeolis oculos clarasti Aganippidos undis
Lucide Castalidum S T E G M A N ocellechori.
Næbenè, Præceptor, qui verset scripta Galeni,
Scisti opus ut claris polleat iste oculis.
Hinc oculis clares; hinc clares clare Machaon
In medicaminibus, quæ quoq; clara refers.

Hi

*Hinc de curandis tua litera prodit ocellis;
Illis quæ ratio, qui Geniusq; fiet.
Hinc facis, ut quibus est clara hæc tua scriptio cure,
Sint oculis clari corporis atq; animi.*

*Domino Præceptori suo optimè de se merito
hæc congratulans deproperavit*

*Johannes Joachimus Pachmeyr
Augusta-Vindel.*

I I I.

***A**udieram ex oculis te olim traxisse dolorem:
Non secus ac si esset res mea tristis eram.
Sed color atq; vigor redijt quia corpore toto;
Non secus ac si esset res mea letus ero.
Insuper & cathedram quia scandis, gratulor ausis.
Mox Basilea tibi præmia digna dabit.*

*Observantiæ ergò præceptori suo amanti.
appos.*

Zacharias Stenglin Augusta-Vindel.

F I N I S.

